

# Profil absolwenta i absolwentki

## wersja 2.0

czyli jakie zmiany  
zostały wprowadzone do nowej  
wersji profilu

**Agnieszka Szymczak**  
Główny ekspert ds. badań i analiz

# Co jest podstawą dla proponowanych zmian?

- **Raport Fundacji „Stocznia” z przeprowadzonych konsultacji profilu.**
- **Raport uzupełniający, podsumowujący głosy nt. profilu zebrane w postaci uwag i opinii przekazanych bezpośrednio do IBE, w tym stanowiska:**
  - ✓ **zebrane w wyniku samodzielnego przeprowadzenia konsultacji w środowisku lokalnym,**
  - ✓ **zebrane w wyniku analiz własnych wynikających z zapoznania się z grafem i opisem PA,**
  - ✓ **opracowane w odpowiedzi na plany MEN dotyczące wprowadzenia do podstawy programowej przedmiotu Edukacja zdrowotna.**
- **Ekspertyzy.**
- **Konsultacje ze środowiskiem naukowym i przedstawicielami różnych gremiów.**



# Środowiska, które przekazały uwagi bezpośrednio do IBE

- Organizacje pozarządowe
- Środowiska naukowe
- Środowiska nauczycielskie
- Gremia zajmujące się edukacją w różnych obszarach
- Uczniowie
- Jednostki samorządu terytorialnego
- Centra Doskonalenia Nauczycieli
- Samorząd gospodarczy wydawców i księgarzy
- Opinie indywidualne



# Dziękujemy za wszystkie stanowiska, opinie i głosy! 1/3

- Osoby, które wzięły udział w konsultacjach przeprowadzonych przez Fundację „Stocznia”
- Uczniowie V Liceum Ogólnokształcącym w Gliwicach im. Andrzeja Struga
- Pracownia Pedagogiczna im. prof. Ryszarda Więckowskiego
- SOS dla Edukacji
- Stowarzyszenie Pedagogów NATAN
- Stowarzyszenie Przymierze Rodzin
- Polskie Towarzystwo Leśne
- Polskie Towarzystwo Geograficzne
- Towarzystwo Wiedzy Społecznej
- Stowarzyszenie Ambasadorów Dzieci i Młodzieży
- Polska Fundacja Edukacyjna Leader 100



# **Dziękujemy za wszystkie stanowiska, opinie i głosy! 2/3**

- **Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk (PAN)**
- **Komitet Nauk Geograficznych Polskiej Akademii Nauk (PAN)**
- **Konferencja Rektorów Uczelni Kształcących Nauczycieli i Pedagogów przy Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP)**
- **Konferencja Kierowników Jednostek Geograficznych**
- **Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach**
- **Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń**
- **Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Wydział w Radomiu**
- **Rada Edukacji Finansowej**



# Dziękujemy za wszystkie stanowiska, opinie i głosy! 3/3

- Eksperci z obszaru edukacji ekologicznej w Zespole Pani Minister Joanny Muchy
- Rada ds. Informatyzacji Edukacji przy Ministerstwie Edukacji Narodowej
- Polska Rada Muzyczna
- Polska Izba Książki
- Osoby, które przekazały opinie indywidualne
- Autorzy i Autorki ekspertyz



# Uwagi ogólne

## (podstawa teoretyczna)

- Postulat pogłębionego opisu założeń teoretycznych stojących u podstaw profilu oraz zorganizowania jego wykładni wokół humanistycznych i społecznych podstaw pedagogiki, uznającej twórczy rozwój osoby ku wartościom.
- Postulat wzmocnienia w opisie języka wskazującego na ucznia/uczennicę jako na podmiot procesu uczenia (się).
- Postulat uwzględnienia w opisie współczesnej teorii wiedzy.

Wskazane postulaty zostaną uwzględnione w opisie profilu w sposób pogłębiony, z wykorzystaniem literatury przedmiotu i w konsultacji ze środowiskiem naukowym



# Uwagi ogólne

(podstawa teoretyczna, w tym język opisu)

- **Postulat wyraźniejszego i głębszego podkreślenia powiązań pomiędzy poszczególnymi wymiarami profilu (wartości, kompetencje, sprawczość, obszary kształcenia).**
- **Postulat uwzględnienia w profilu większej liczby odwołań do dorobku polskiej myśli pedagogicznej, katalogu kompetencji kluczowych określonych przez Radę UE oraz polskich i międzynarodowych dokumentów strategicznych.**
- **Postulat konsekwentnego przyjęcia w profilu rozróżnienia na KOMPETENCJE przekrojowe oraz UMIEJĘTNOŚCI przedmiotowe (np. matematyczne, przyrodnicze itd.).**
- **Postulat ujednoczenia zapisów dotyczących feminatywów.**

Wskazane postulaty zostaną uwzględnione w opisie profilu w sposób pogłębiony, z wykorzystaniem literatury przedmiotu i w konsultacji ze środowiskiem naukowym





# Uwagi ogólne

## (zróżnicowane potrzeby edukacyjne)

- Postulat szerszego i bardziej pogłębionego uwzględnienia w opisie specyfiki, potrzeb i możliwości rozwojowych dzieci w wieku przedszkolnym, z uwzględnieniem partycypacji.
- Postulat szerszego i bardziej pogłębionego uwzględnienia w opisie perspektywy dzieci ze **ZRÓŻNICOWANYMI** potrzebami edukacyjnymi (wybitnie uzdolnionych, z różnego typu niepełnosprawnościami, rozwijających się wg innych niż typowy wzorców rozwojowych, z doświadczeniem uchodźstwa), w tym założeń projektowania uniwersalnego.

Wskazane postulaty zostaną uwzględnione w opisie profilu w sposób pogłębiony, z wykorzystaniem literatury przedmiotu i w konsultacji ze środowiskiem naukowym



# Uwagi ogólne

## Zbyt postępowy czy zbyt zachowawczy?

- Część uczestników i uczestniczek konsultacji zarzuciła profilowi porzucenie tradycyjnych wartości. Zdaniem tej grupy błędem jest niewymienienie w opisie profilu wartości tradycyjnych i patriotycznych (takich jak np. wiara, ojczyzna, honor) oraz zastąpienie ich „sloganami” i postawami, które oceniają krytycznie jako „kosmopolityczne”, „globalistyczne” czy „niewystarczająco polskie”.
- Jednocześnie podczas konsultacji zabierała głos także nie mniejsza grupa osób, które widziały w profilu zbyt dużą zachowawczość i konserwatyzm. Zdaniem tej grupy profil powinien wprost wymieniać m.in. edukację klimatyczną czy seksualną jako jedne z priorytetów prawdziwie nowoczesnej szkoły oraz wzmocnić jeszcze rolę dobrostanu i dbania o własne zdrowie psychiczne w realizacji profilu.

Katalog wartości został rozszerzony (WSPÓLNOTA i WOLNOŚĆ), a w ich opisie znajdują się odwołania do wymiaru duchowego rozwoju człowieka. Rozszerzone również zostaną opisy pozostałych wymiarów profilu.



# Uwagi ogólne

**Wszystkie głosy są dla nas ważne!**

*Materiał to zlepek różnych informacji z wielu źródeł (...), zawarte w nim informacje są nieuporządkowane, powierzchowne, często potoczne, czy politycznie poprawne.*

*Wysoko oceniamy wzajemne przenikanie się poszczególnych części Profilu – opisy wiedzy i umiejętności, kompetencji, obszarów kształcenia, wartości i sprawczości odnoszą się wzajemnie do siebie, podkreślając nierozdzielność wszystkich aspektów edukacji.*

*PA oparty został na koncepcji szkoły behawioralnej, która nie odpowiada na potrzeby przyspieszonej globalizacji, tempa doświadczanych zmian i radzenia sobie w nieokreśloności.*



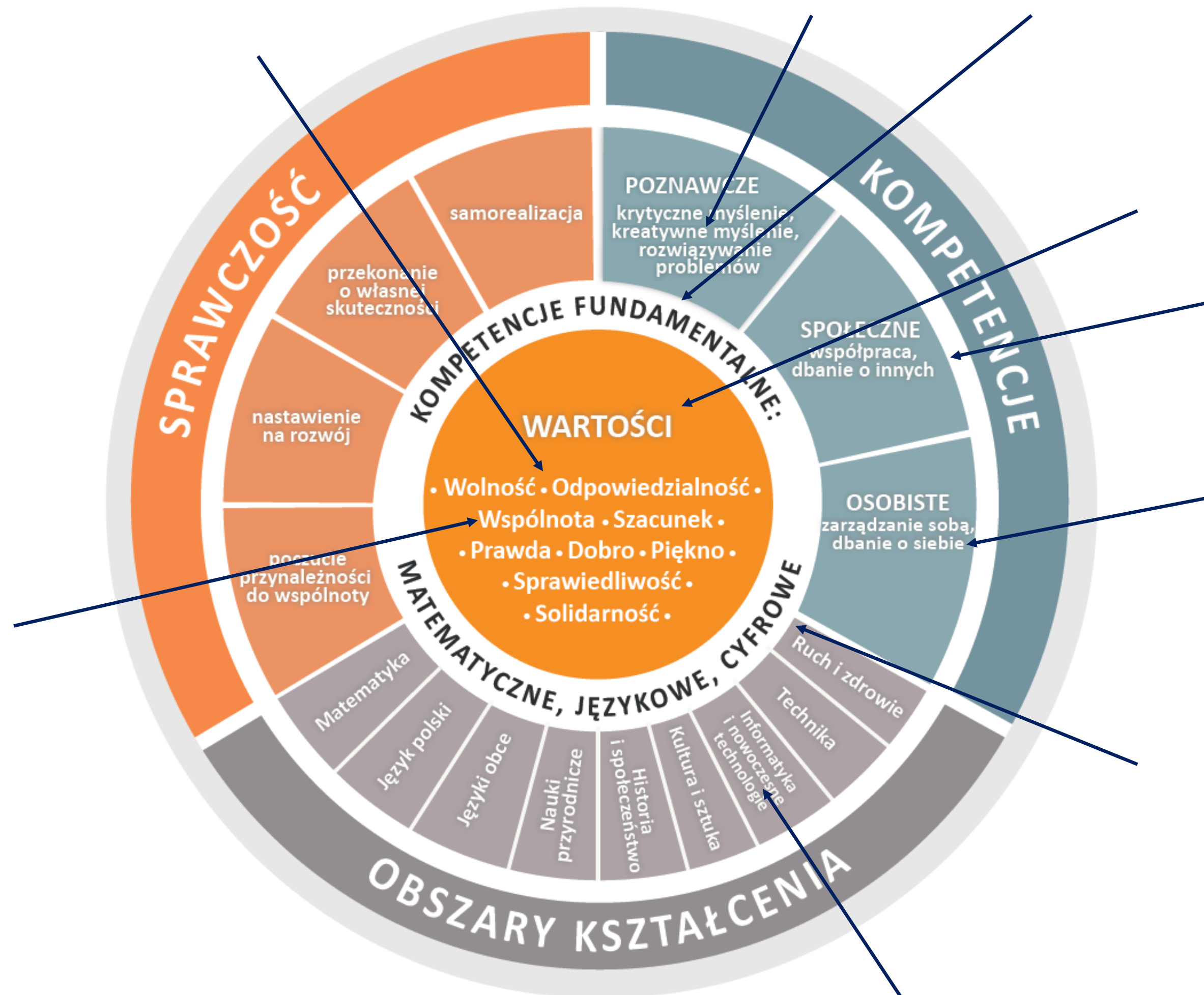
# Uwagi ogólne

(struktura i kompozycja, w tym przedstawienie graficzne)

- Postulat umieszczenia w rdzeniu profilu wartości jako ponadczasowej podstawy dla wspierania dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju.
- Postulat wskazania wprost tego, co profil definiuje jako „wiedza i umiejętności podstawowe”; kontrowersje wokół usytuowania w centrum profilu wiedzy oraz wokół określenia „podstawowe”.
- Postulat uwypuklenia w profilu kategorii odnoszących się do **bycia wśród i dla innych / społecznego wymiaru funkcjonowania człowieka**.
- **Potrzeba uwypuklenia w profilu znaczenia kompetencji cyfrowych.**
- **Kontrowersje wokół terminu „dobrostan”.**
- **Potrzeba nowej dekompozycji obszaru „sprawczość”.**



# Profil – wersja po konsultacjach



# Wartości 1/3

- Wartości zaproponowane przez autorów i autorki profilu **nie budziły znaczących kontrowersji** i zdecydowana większość uczestników i uczestniczek konsultacji zgodziła się z ich zawarciem w dokumencie.
- Pojawiły się postulaty (w tym środowisk naukowych) wskazania w opisie profilu **kryteriów wyboru** akurat tych, a nie innych wartości, w tym **osadzenia** tej kategorii **w założeniach teoretycznych i aksjologicznych** oraz **powiązania z innymi komponentami** profilu.
- Wartością, która okazała się najtrudniejsza do zrozumienia, było **piękno**, które określono kilkakrotnie jako „niewymierną cnotę” w kontekście oświaty.

opis wartości zostanie  
rozszerzony i pogłębiony

postulat zostanie  
uwzględniony  
w zmodyfikowanym  
opisie profilu



# Wartości 2/3

- Odnotowano dużo głosów (zarówno wśród rodziców, jak i osób reprezentujących środowiska nauczycielskie czy eksperckie), które zarzucały profilowi **brak odniesienia do wartości zakorzenionych w tradycji chrześcijańskiej oraz wyeksponowania pojęć patriotyzmu i rodziny** jako kluczowych – ich zdaniem – punktów odniesienia w kształtowaniu tożsamości absolwentów i absolwentek polskiego systemu edukacji.
- Spora grupa uczestników i uczestniczek konsultacji postulowała, aby wartości znalazły się w centrum profilu, a więc miejscu bardziej „istotnym”, a nie na jego zewnętrznym pierścieniu (postrzeganym przez niektórych jako „peryferie” profilu).
- Część osób zgłaszała w konsultacjach postulaty uzupełnienia obecnego zestawu wartości w profilu o nowe elementy.

→ dodano **WSPÓLNOTĘ**

→ uwagę uwzględniono



# Wartości 3/3

- Część osób niepokoiła **relacja między dobrostanem a wartościami**. Zwracały one uwagę, że niezwykle trudno jest rozwijać nieraz szlachetne i wymagające wartości, jednocześnie skupiając się na osobistym dobrostanie.
- Pewna grupa uczestników i uczestniczek konsultacji opowiadała się wręcz za **zredukowaniem całego profilu absolwenta i absolwentki tylko do wykazu wartości i postaw, które powinien on/ona zinternalizować**. Zdaniem tych osób niemożliwym jest przewidzenie, jakie kompetencje okażą się kluczowe za kilka lat, a odpowiednio dobrany zestaw wartości ma tę przewagę, że jest ponadczasowy.
- Z drugiej strony **pojawiały się głosy, że wartości powinny zostać usunięte z profilu**, ponieważ są zbyt konfliktogenne i płynne.



w profilu zadbano o równowagę pomiędzy elementami kładącymi nacisk na podmiotowość jednostki oraz tymi, które odnoszą się do jej odpowiedzialności za siebie i innych





# Kompetencje fundamentalne

Wcześniej: Wiedza i umiejętności podstawowe w świecie, także cyfrowym

- Potrzeba **bardziej szczegółowego dodefiniowania tej kategorii i jej komponentów.**
- Kontrowersje wokół usytuowania w centrum profilu **wiedzy** jako podstawy oraz wokół określenia „**podstawowe**”.
- Potrzeba uwypuklenia w profilu znaczenia **kompetencji cyfrowych.**



- ✓ zmieniono nazwę kategorii na **kompetencje fundamentalne**
  - ✓ w schemacie wskazano **składowe kategorii**
  - ✓ wyodrębniono **kompetencje cyfrowe**
- ✓ opis kategorii zostanie rozszerzony i pogłębiony, z uwzględnieniem założenia, że **wspieranie dzieci w rozwoju kompetencji w zakresie posługiwania się językiem ojczystym, rozumowania matematycznego oraz poruszania się w świecie nowych technologii powinno być priorytetem zwłaszcza w przedszkolu i klasach 1-3, by stać się fundamentem dla rozwoju kompetencji w klasach starszych**

Cytat z konsultacji:  
*Cała istota Profilu sprowadza się do wiedzy i umiejętności podstawowych. Oznacza to, że polscy absolwenci zostaną pozbawieni dostępu do wiedzy i umiejętności złożonych i wyższego rzędu.*



# Kompetencje przekrojowe 1/2

- Dużo propozycji szczegółowych do przeanalizowania i uwzględnienia w opisie wiedzy, umiejętności i **postaw**, które powinny zostać uwzględnione w tej kategorii. →
- W obszarze kompetencji **poznawczych** zwracano uwagę na potrzebę **odrębnego opisanie kompetencji krytycznego i kreatywnego myślenia.** →
- W obszarze kompetencji **społecznych** uczestnicy i uczestniczki zwracali często uwagę na to, że kluczowymi i dobrze opisanymi w tym segmencie elementami powinny być: **bycie empatycznym** i wrażliwym na drugiego człowieka, **budowanie** dobrych, zdrowych **relacji** i **dbanie o nie**, kompetencje z obszaru **partycypacji społecznej** i **zaangażowania obywatelskiego.**

w opisie profilu znajdą się nowe definicje poszczególnych kompetencji, opracowane zostaną standardy rozwoju kompetencji

uwagę uwzględniono

↓

dodano **DBANIE O SIEBIE**,  
komunikacja stanie się  
elementem definicji  
kompetencji  
**WSPÓŁPRACA**



# Kompetencje przekrojowe 2/2

- W obszarze kompetencji **osobistych** elementem, który wzbudził najwięcej kontrowersji, okazało się **dbanie o dobrostan**. Krytykowano użycie tego pojęcia w profilu ze względu na - w opinii części osób - zbyt szeroki, wieloznaczny i subiektywny charakter tego pojęcia oraz nieadekwatne skojarzenia. Wśród kompetencji osobistych podkreślono też silnie wagę **kompetencji emocjonalnych** (np. odporność emocjonalna, odporność na stres i krytykę, radzenie sobie z porażką).



**dobrostan został zastąpiony przez DBANIE O SIEBIE i zestawiony z DBANIEM O INNYCH**

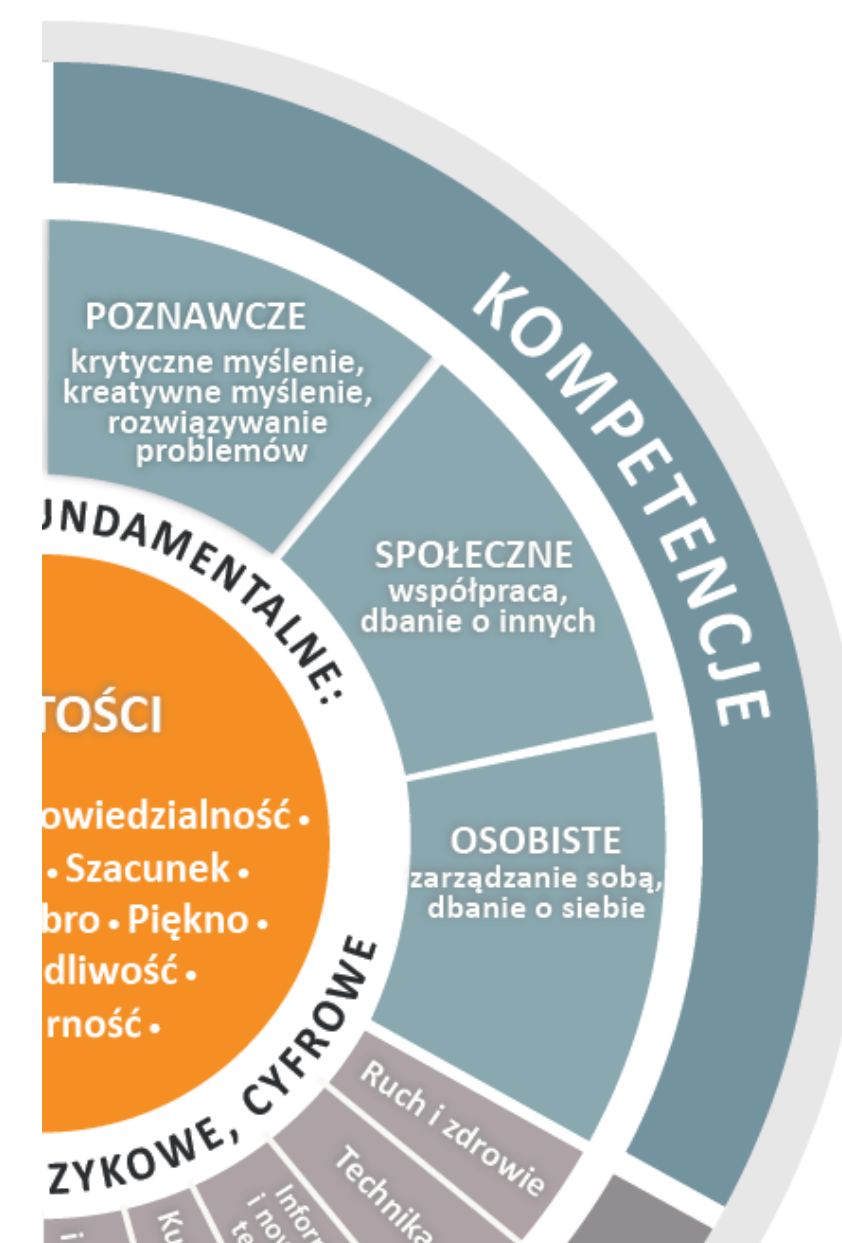
## Cytaty z konsultacji:

*Pojawienie się dobrostanu w PA to ważny krok.*

*Ten profil ma też jedną wartość, którą bardzo mocno (choć nie końca wprost) eksponuje. Tą wartością jest „dobrostan”. Chodzi o to, aby uczeń coraz bardziej potrafił „dbać o swój dobrostan”.*

*Proponowany PA kładzie nacisk na dbanie o dobrostan, bez poczucia tożsamości narodowej. To przepis na wychowanie niestabilnego emocjonalnie egocentryka i egoisty.*

*PA jest skrajnie egocentryczny, emocjonalistyczny, koncentruje się bowiem na pojęciu dobrostanu.*



# Obszary kształcenia 1/2

- Zaproponowane obszary kształcenia były **w większości oceniane jako wartościowe**, lecz często wskazywano na **konieczność modyfikacji i uzupełnień** o brakujące elementy (w tym m.in. edukację finansową i przedsiębiorczość, edukację ekologiczną i relację człowiek-przyroda, edukację dla bezpieczeństwa oraz języki mniejszości etnicznych/narodowych).
- Wyraźnie wybrzmiały postulaty środowisk związanych z **edukacją artystyczną** dotyczące umożliwienia uczniom i uczennicom **od najmłodszych lat** wyrażania siebie poprzez różne dziedziny sztuki, takie jak malarstwo, rzeźba, teatr, **muzyka i taniec**.

w opisie obszarów kształcenia znajdują się odpowiednie uzupełnienia, wskazujące na interdyscyplinarność poszczególnych przedmiotów

## Cytat z konsultacji:

*Wychowanie muzyczne ma szczególne znaczenie wychowawcze na szczeblu nauczania początkowego wtedy, gdy w procesie dydaktycznym można zastosować wszystkie formy wywołujące przeżycia muzyczne u każdego dziecka.*



# Obszary kształcenia 2/2

- Wiele uwag odnosiło się do założeń obszaru kształcenia „**przyroda**” - przedstawiano liczne argumenty za tym, by w podstawie programowej nie łączyć czterech przedmiotów: biologii, chemii, fizyki i geografii. Szczególną uwagę poświęcono **geografii** jako przedmiotowi, który łączy w sobie aspekty przyrodnicze oraz społeczno-ekonomiczne.
- Należy przy tym zwrócić uwagę, że **pojawiały się również głosy wspierające ideę tworzenia jednego bloku przedmiotów przyrodniczych**.
- Zwracano również uwagę na to, by ten obszar kształcenia zamiast „przyroda” nazwać „**naukami przyrodniczymi**”, co wskazuje na jego interdyscyplinarny, a nie jednolity charakter.
- Zwracano zwłaszcza uwagę na potrzebę dodania obszaru **Informatyka i nowe technologie**.

→ uwagę uwzględniono

→ uwagę uwzględniono



# Sprawczość

## Wnioski z konsultacji 1/4

- Większość osób uczestniczących w konsultacjach oceniała **pozytywnie** obecność wymiaru „sprawczość” w profilu absolwenta i absolwentki. Wymiar ten został przez te osoby uznany za bardzo istotny element kształtowania absolwentów i absolwentek przedszkoli i szkół podstawowych. Część osób wskazywała wprost, że jest on **kluczowy dla rozwoju dzieci** w ramach systemu edukacyjnego i doceniała, że został wyróżniony w profilu jako osobny wymiar.
- Szczególnie pozytywnie oceniano potencjał tego elementu profilu w rozwijaniu **autonomii, odpowiedzialności i zdolności do pozytywnego wpływu na otaczającą rzeczywistość**. Wybrzmiało to zwłaszcza w głosach rodziców, młodzieży oraz ekspertów i ekspertek z organizacji społecznych.


„Poczucie sprawczości jest bardzo ważne dla funkcjonowania każdego człowieka i powinno być kształtowane od pierwszych lat edukacji.”

„Nie wolno wprowadzać jej na żadnym etapie edukacji, ponieważ [jej] celem jest brak wiedzy merytorycznej.”

# Sprawczość

## Wnioski z konsultacji 2/4

- Z drugiej strony pojawiały się głosy krytyczne, wskazujące na jej zbyt **dominującą pozycję w stosunku do innych elementów profilu** lub sugerujące wprost, że nie powinno jej być wcale lub że nie powinna być równoprawnym wymiarem wobec kompetencji i obszarów kształcenia, a raczej składową kompetencji.
- Część osób wskazywała, że pojęcie sprawczości jest w kontekście szkoły **zaabstrakcyjne i oderwane od realiów nauczania**.

„Uważamy, że **sprawczość jest elementem**  **niezmiernie ważnym w edukacji, a dotychczas zaniedbanym. (...)** Powinna być motorem napędowym w edukacji (...).

„Sprawczość wprowadza zamęt, że **wszystko można bez pracy i wymagań (...).**”

# Sprawczość

## Wnioski z konsultacji 3/4

- Powtarzały się **głosy nt. bardzo „indywidualistycznego” wymiaru rozumienia sprawczości**, w którym dla części osób brakowało odniesienia do skutków decyzji jednostki dla innych osób i zbiorowości.
- Pojawiły się również **głosy krytyczne**, wyrażające obawę, że tak zdefiniowane pojęcie może być odebrane jako **danie nadmiernej decyzyjności uczniowi**, co może sugerować, że osiągnięcie on korzyści bez pracy własnej i spełnienia norm czy wymagań, a jedynie w dbałości o swój dobrostan oraz powiązana z tym obawa o „zbyt dużą asertywność uczniów”.
- Z drugiej strony zwracano uwagę, że aspekt sprawczości związany ze świadomością tego, **co można zrobić samodzielnie oraz konsekwencji własnych działań**, jest bardziej kluczowy niż ten związany z wywieraniem wpływu na innych, jak zapisano w profilu.

jednym z komponentów sprawczości jest **POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI DO WSPÓLNOTY**, co łączy się z kompetencją **DBANIA O INNYCH** oraz wartościami takimi, jak **WSPÓLNOTA, SZACUNEK (do siebie i innych), SPRAWIEDLIWOŚĆ oraz SOLIDARNOŚĆ**

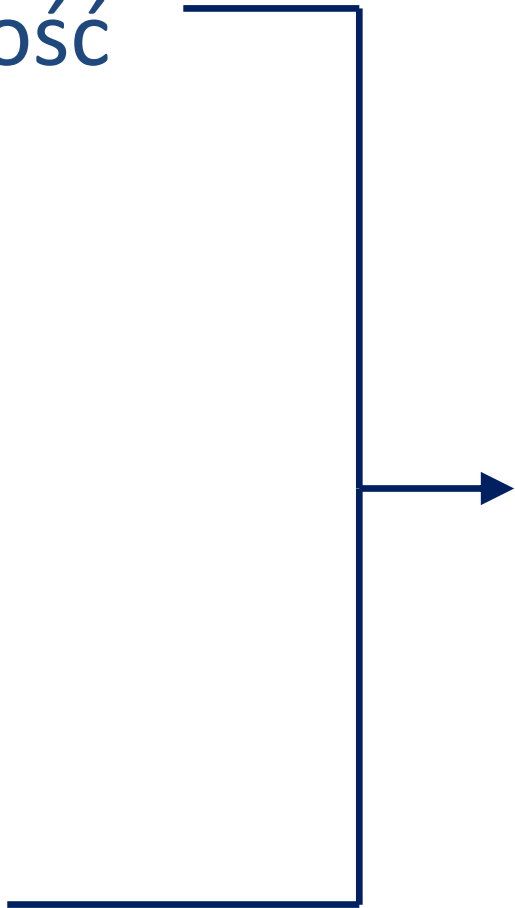
w profilu **WOLNOŚĆ** zestawiona jest z **ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ** i rozumiana w jej kontekście



# Sprawczość

## Wnioski z konsultacji 4/4

- Dla części osób odnoszących się krytycznie do sprawczości problemem był sam **sposób zdefiniowania tego elementu**, w tym jego niejasność i nieprecyzyjność opisujących go sformułowań.
- Ważnym wątkiem były **uwagi krytyczne co do konkretnych pojęć zawartych w opisie tego wymiaru**: miały one charakter bardziej terminologiczno-semantyczny, natomiast nie negowały zasadności samego wyodrębnienia takiego elementu. W tym kontekście środowisko akademickie proponowało operacjonalizację pojęcia „sprawczość” z odwołaniem do literatury przedmiotu.
- Wśród zgłaszanych opinii pojawiły się też **głosy krytyczne co do zakresu sprawczości, który ma kształtować szkoła** – jako wkraczającego w obszar, który powinien być zarezerwowany raczej dla rodziny.

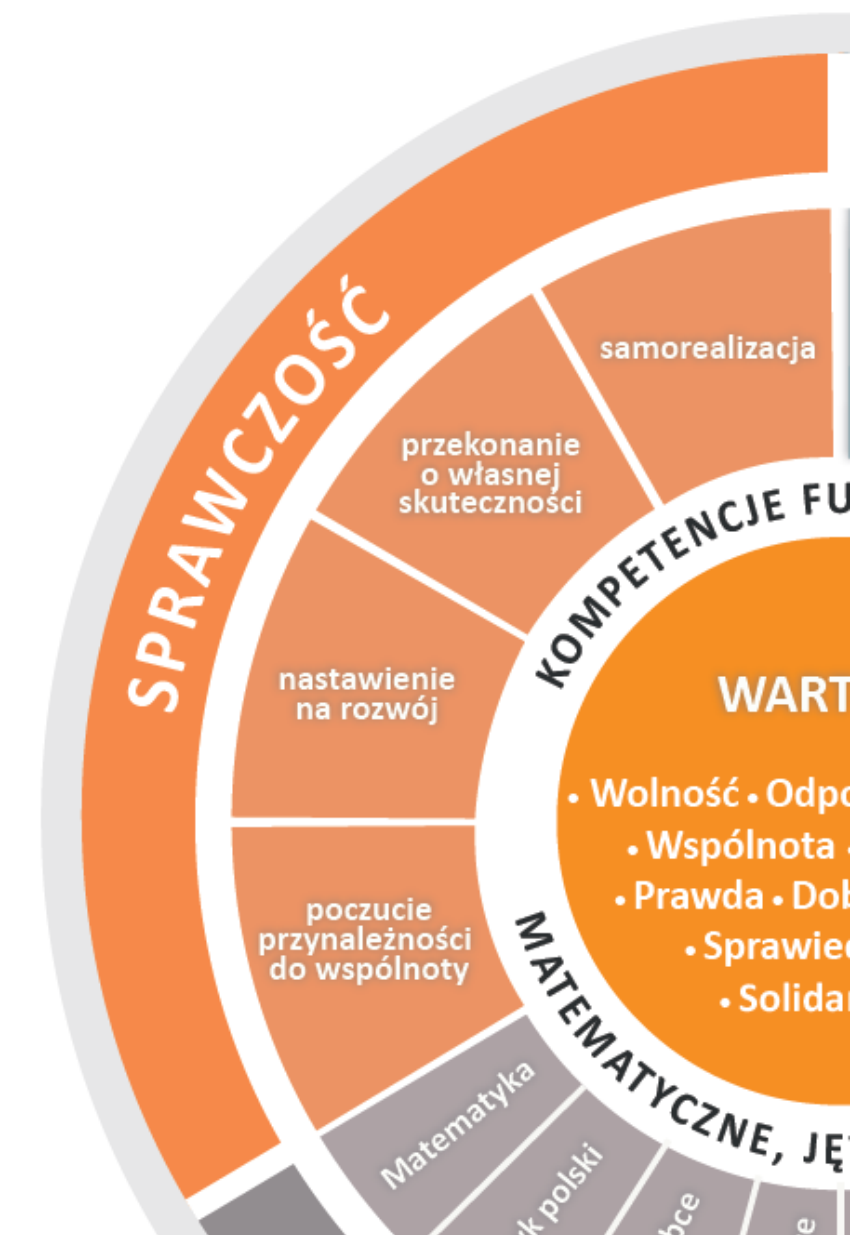


uwagi zostaną  
uwzględnione lub  
zaadresowane w opisie  
sprawczości,  
na podstawie  
wniosków z ekspertyzy  
dotyczącej tego  
obszaru

# Sprawczość

## Wnioski z ekspertyzy 1/2

**SPRAWCZOŚĆ** to podejmowanie działań, które mają pozytywny **WPŁYW** na **SIEBIE** i **INNYCH** (otoczenie) oraz ponoszenie za te działania **ODPOWIEDZIALNOŚCI**



# Sprawczość

## Wnioski z ekspertyzy 2/2

- **POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI DO WSPÓLNOTY** – jestem częścią grupy, która mnie rozumie i docenia, wnoszę wkład w rozwój tej grupy: **dziecko jest odpowiedzialne za siebie i swoją grupę (także rodzinę), daje od siebie grupie (w tym rodzinie), a nie tylko bierze dla siebie**
- **NASTAWIENIE NA ROZWÓJ** – wiem, że mogę być coraz lepsi/lepsza w tym co robię, nie boję się nowych wyzwań, chcę się rozwijać, doskonalić: **dziecko ma ambicje, chce być coraz lepsze**
- **PRZEKONANIE O WŁASNEJ SKUTECZNOŚCI** – dam sobie radę, nawet, jeśli popełnię błędy albo muszę poprosić o pomoc, mogę i potrafię rozwiązać dany problem: **dziecko jest dzielne, nie boi się przyznać do błędu, nie boi się świata**
- **SAMOREALIZACJA** – wyznaczam sobie cele i wytrwale dążę do ich realizacji: **dziecko nie poddaje się łatwo, tylko mimo trudności potrafi dążyć do celu, wyciągać wnioski ze swoich działań**



# Profil absolwenta i absolwentki



# DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

PROFIL.ABSOLWENTA@IBE.EDU.PL

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8 | [ibe@ibe.edu.pl](mailto:ibe@ibe.edu.pl) | tel. (22) 241 77 00

